

MARCUSJAAR B-2020-2021**VEERTIGDAGENTIJD 3****DATUM: 7 maart 2021****Evangelie: Joh 2,13-25***Uit het heilig evangelie van onze heer Jezus Christus volgens Johannes*

- ¹³ Het was kort voor het Joodse Pasen. Jezus begaf zich naar Jeruzalem
- ¹⁴ en zag daar hoe men in de tempel
runderen, schapen en duiven stond te verkopen
en geld zat te wisselen.
- ¹⁵ Hij knoopte touwen aaneen tot een zweep
en joeg ze allemaal de tempel uit, schapen en runderen erbij.
De tafels van de wisselaars gooide Hij met geld en al omver.
- ¹⁶ En tegen de duivenverkopers zei Hij:
‘Weg ermee! Maak van het huis van mijn Vader geen markt!’
- ¹⁷ Zijn leerlingen beseften dat er geschreven staat:
De ijver voor uw huis zal Mij verteren.
- ¹⁸ De Joden riepen Hem ter verantwoording met de vraag:
‘Welk teken geeft U ons te zien als bewijs dat U zo mag optreden?’
- ¹⁹ Jezus gaf hun ten antwoord:
‘Breek deze tempel af, en in drie dagen laat Ik hem herrijzen!’
- ²⁰ Daarop zeiden de Joden:
‘Zesenvestig jaar is er aan deze tempel gebouwd,
en U wilt hem in drie dagen laten herrijzen?’
- ²¹ Met dit woord doelde Jezus echter op de tempel die Hijzelf was.
- ²² Toen Hij verreezen was uit de dood
beseften zijn leerlingen dat Hij daarop gedoeld had,
en ze geloofden in de Schrift en in het woord dat Jezus gesproken had.
- ²³ Tijdens zijn verblijf in Jeruzalem voor de viering van het paasfeest
kwamen heel wat mensen tot geloof in zijn naam
bij het zien van de tekenen die Hij verrichtte.
- ²⁴ Maar Jezus van zijn kant had geen geloof in hen,
omdat Hij ze allemaal kende:
- ²⁵ niemand hoefde Hem over de mens iets te leren,
Hij wist zelf wel wat men aan een mens had.

KBS Willibrord 1995

**Jezus jaagt de verkopers uit de tempel. “Maak van het huis van mijn Vader geen markt”. ...
En het teken van verantwoording dat hij dit doen mocht: “Breek deze tempel af, en in drie
dagen laat ik hem herrijzen.”**

A. Godfried DANNEELS, *Johannes aan het woord*, Halewijn, Antwerpen, 2003, pag. 33-35:

- 1) Johannes vertelt hier een *tweede* teken; het is nog **groter** dan het eerste (nl. het wijnwonder in Kana, Joh 2,1-11 (12)). Want Jezus schenkt niet alleen de ware messiaanse overvloed, maar nu maakt hij zich ook tot de **nieuwe tempel**. Dat is ook een reden voor de tijdgenoten om er zich nog meer aan te ergeren dan aan het veranderen van zes volle kruiken water in wijn.
- 2) Deze passus wil dus veel meer ter sprake brengen dan een *rumoerig opzienbarend incident in de tempel*. Want het zijn niet die marktkramers die de hoofdfiguren zijn (*net zoals het in het wijnwonder te Kana uiteindelijk niet ging om het bruidspaar*) maar in dit tempelverhaal gaat het **om Jezus en om zijn openbaring**: hoe hij zich openbaart aan heel het volk te Jeruzalem. Hier gebeurt dus wat de profeet Maleachi heeft aangekondigd: *'Let op, ik zal mijn bode zenden: hij zal de weg voor mij effenen. Opeens zal hij naar zijn tempel komen, de Heer naar wie jullie uitzien'* (Mal 3,1).
- 3) Doordat Jezus de tempel binnentreedt, luidt hij er meteen het einde van in. Want hij presenteert zich als de *nieuwe tempel*, en daarin is er geen behoefte meer aan handelaars en bijgevolg geen plaats meer voor schapen of duiven. Het woord van de profeet luidt: *'Als die tijd aanbreekt, zullen er nooit meer handelaars zitten in de tempel van de Heer van de hemelse machten'* (Zach 14,21).
- 4) Voor het eerst in het evangelie wordt God hier door Jezus '**zijn Vader**' genoemd. God werd wel de vader van het hele volk genoemd, maar niemand had die eer *persoonlijk voor zichzelf* geclaimd. Jezus doet dat hier wel en dat klinkt door in het woord: *'Weg ermee! Jullie maken een markt van het huis van mijn Vader!'* (Joh 2,16).
+ "Gods vaderschap komt Jezus toe, persoonlijk en exclusief. Zelfs wij, die in Hem ook kinderen van God zijn geworden, hebben God niet als Vader zoals hij. Daarom zal hij na zijn verrijzenis zeggen: 'Ik stijg op naar mijn Vader die ook jullie Vader is' (Joh 20,17). Wij kunnen niet met hem in één adem zonen van God worden genoemd.
- 5) Als Jezus het heeft over de '*nieuwe tempel*', dan bedoelt hij **zijn eigen lichaam**. Dan zegt hij niets ongehoords. Hij heeft de macht **die** tempel in drie dagen op te bouwen. Net zoals in het wijnwonder te Kana, heeft Jezus het weerom over '**zijn uur**': hij kan er niet over zwijgen. Dit '*afbreken*' en dat '*terug opbouwen in drie dagen*': dat zal gebeuren op het kruis en in de verrijzenis. Dus: eigenlijk al heel vroeg in het evangelie wordt alles gezegd wat over hem te zeggen is: hij is de gekruisigde en verrezene. Het paasgeheim wordt al voluit geopenbaard.
- 6) Zo beschouwd is dit verhaal over de uitdrijving uit de tempel geen verhaal van een ophefmakend gebeuren in de tempel in die zin dat het enkel de beschrijving zou zijn van een bui van woede en verontwaardiging van een verhitte profeet om wat+ handel en commercie in Gods huis.

B. R. DEVLEESCHOUWER, in: *Dichtbij is woord. Exegetische commentaar bij de Bijbellezingen uit de Johanneïsche literatuur*, pag. 35-39.

Inleidend:

- 1) Deze passage volgt op het verhaal van de bruiloft van Kana. In beide verhalen gaat het om de **zelfopenbaring van Jezus**. Toch is de toonaard zeer verschillend.

- 2) In beide verhalen wordt van een teken gesproken: in Kana verricht Jezus een teken, in Judea eist men een teken, maar een teken van een geheel andere aard wordt aangekondigd.
- 3) Ook de synoptici hebben een verhaal van een tempelreiniging, maar er zijn wel merkwaardige verschillen met het verhaal in Johannes:
 - a) zij situeren het op het einde van het openbare leven, Johannes eerder vroeger;
 - b) zij vermelden geen schapen en runderen en de gesel, zoals in Johannesevangelie wel vermeld wordt.
- 4) Waardoor laat Johannes zich leiden voor de plaatsing en uitwerking van dit verhaal? Eerder door literaire en theologische intenties. Daardoor krijgt het Johannesverhaal bij sommigen de voorkeur omdat het een zeer gepaste manifestatie is van zijn Jezus' messiasschap.

De tempelreiniging (verzen 13-17):

- 1) Jezus treedt op in de lijn van *de profeten tegen handelspraktijken (mercantilisme) in de cultus en voor een vroomheid*.
- 2) Maar Jezus is *meer* dan een profeet; hij **openbaart zich ook als Messias**: het messiaanse karakter onderstreept het vierde evangelie **heel bij zonder** door:
 - a) het optreden van Jezus te Jeruzalem bijna onmiddellijk te laten volgen op het getuigenis van de Doper. Daardoor wordt de lezer bijna noodzakelijk herinnerd aan het woord van Maleachi 3,1 (zie hierboven de tekst);
 - b) het messiaanse karakter volgt ook uit vers 10: [*Iedereen zet zijn gasten eerst de goede wijn voor en als ze dronken zijn de minste. Maar u hebt de beste wijn tot nu bewaard*] en waar de leerlingen dan, vgl. v. 22 [*Maar hij sprak over de tempel van zijn lichaam*] in Jezus' handelen een vervulling zien van Ps 69,10, [*De hartstocht voor uw huis heeft mij verteerd*] door de christenen in messiaanse zin geïnterpreteerd.

Het tempellogion (verzen 18-22):

Vers 18

- a) Joden vragen aan Jezus een **teken** om zijn volmacht te legitimeren;
- b) Wie een volmacht beweert te bezitten zoals de profeten, moet bewijzen door God gelegitimeerd te zijn;
- c) Voor de eerste kerk wordt hier de conflictsituatie tussen Jezus en de Joden zichtbaar.

Vers 19:

- a) Jezus geeft wel een *teken*, maar het is een **raadselwoord** ;
- b) men kan de oorspronkelijke historische situatie van het tempellogion (woord) niet met zekerheid achterhalen – de verbinding van tempelreiniging en logion kan bij Johannes *redactioneel* zijn;
- c) ook de oorspronkelijke zin blijft onduidelijk.

Vers 20:

- a) de joden verstaan het woord van Jezus strikt materieel;
- b) dus ze dringen niet door tot de diepere zin;
- c) een dergelijk onbegrip of misverstand is typisch voor dialogen in Johannes.

Vers 21:

- a) een diepere lezing van het logion is noodzakelijk, maar voor de tijdgenoten van Jezus onmogelijk;
- b) de evangelist laat ook hier zijn belangstelling voor de persoon van Christus als centrum van het christendom duidelijk zien;
- c) wat wel opvalt: verrijzenis wordt elders in het N.T gewoonlijk voorgesteld *als werk van de Vader*, hier wordt ze *aan de macht van Jezus* toegeschreven;
- d) het lichaam van de verrezen Christus is zelf de nieuw pneumatische tempel van de eschatologische tijden, vgl. Mt 12,6 [*'Ik zeg u: hier gaat het om meer dan de tempel'*];
- e) Hij is dus:
 - °het centrum van de eredienst in geest en waarheid (4,21 e.v.: *'Er komt een tijd dat jullie noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zullen aanbidden. ... Maar er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, hem aanbidt in Geest en in waarheid.'*);
 - °de volmaakte plaats van Gods aanwezigheid in de mensheid (1,14 e.v.: *'Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van De Vader'*)
 - °de geestelijke tempel, waaruit de bron van het levende water stroomt (7,37-39: *'Op de laatste dag, het hoogtepunt van het feest, stond Jezus in de tempel, en hij riep: 'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken! "Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft," zo zegt de Schrift.'* Hiermee doelde hij op de Geest die zij die in hem geloofden zouden ontvangen; de Geest was er namelijk nog niet, want Jezus was nog niet tot Gods majesteit verheven");
- f) het vierde evangelie geeft een charismatische en christologische interpretatie van het historisch tempellogion in het licht van het volle paasgeloof.

Vers 22:

- a) Het is een grondidee van het vierde evangelie dat de leerlingen eerst op grond van Jezus' verheerlijking een dieper inzicht krijgen in zijn persoon en heilsbetekenis. *"Zich herinneren"* betekent hier meer dan een materieel terug in het geheugen roepen: het is interpreterende actualisering door het geloof binnen de Kerk in de Geest.
- b) de kerkelijke (of ecclesiale) zin van deze perikoop?

Die is volgens de exegeet *"niet strikt bewijsbaar en hoogstens secundair aanwezig. De term 'lichaam' in v. 21 heeft niet op de Kerk maar op Jezus zelf betrekking. Het vierde evangelie, hoe zeer het ook de Kerk verbonden ziet met Christus, beklemt toont toch zeer sterk de aansluiting bij de Persoon van Christus door het geloof; de Kerk treedt slechts in het blikveld in zover in haar de gaven van Christus vruchtbaar worden en door haar sacramenten meegedeeld worden"* (p. 38-39).

Onvolmaakt en volmaakt geloof (verzen 23-25)

- a) De verzen 23-25 bereiden de *volgende* perikopen voor en plaatsen ze in de juiste belichting.
- b) Johannes onderscheidt tussen een *'zeer onvolmaakt geloof'* en een *'volmaakt geloof'*:
 - °zeer onvolmaakt geloof: dat alleen maar op tekenen als opzienbarende wonderen berust; het is onvoldoende omdat het van voorbijgaande en onzekere aard is;

°een volmaakt geloof: langs tekenen dringt het door tot de eigenlijke kern van Jezus' persoon en heeft eigenlijk geen tekenen meer nodig.

C. Wegwijzer B*, pag. 42-43:

“Het evangelie vertelt van een voorbereiding op het paasfeest door Jezus. Het paasfeest is eigenlijk hete grote feest van God als Bevrijder van zijn volk... In de tempel van God treft Jezus echter een toestand aan die nauwelijks nog eervol te noemen is voor God als Bevrijder. Die toestand is eigenlijk God onwaardig: het is een aantasting van zijn eer en goede naam....[Wat Jezus doet] is ... zijn voorbereiding op het feest van God als Bevrijder. Daarop vragen de Joden of hij dat wel doen mag. En ze verlangen een teken... Maar ze begrijpen niet dit optreden zelf een teken is. Ze vragen een ander. Heel het optreden van Jezus is een teken. Zo is later de kruisdood en verrijzenis nog veel meer een teken! Daarop gaat de evangelist nog weer doordenken. De tempel van Jeruzalem is kennelijk niet het woonhuis van God. Het woonhuis van God is dan ook Jezus zelf in eigen persoon: in hem is God tegenwoordig voor de mensen, en juist ook weer als bevrijder van angst en zonde!”

D. Jean Bastiaens*, pag. 157

1. “[Jezus] Ter plekke aangekomen,[tempel te Jeruzalem], wordt hij aangepreken door een woede en stelt hij een profetische handeling, helemaal in de lijn van wat andere profeten vóór hem deden of zeiden.
2. Jezus drijft de handelaars de tempel uit, onder het roepen van zijn profetische aanklacht: Maak van het huis van mijn Vader geen huis om handel te drijven! En hij formuleert zijn aanklacht niet voor niets in termen die hij gedeeltelijk ontleent aan profeet Zacharia.
3. De omstanders en getuigen van dit profetisch teken zijn verbaasd en verontrust: wie is Jezus dat hij zoiets kan doen? Alleen wie door God gezonden is, heeft de bevoegdheid om zo’n teken te stellen. De plaatselijke leiders stellen Jezus voor het blok en vragen nota bene om een ander teken: laat ons maar zien waar jouw bevoegdheid op gestoeld is. Jezus geeft een antwoord, dat zoals zo vaak bij Johannes, verkeerd wordt geïnterpreteerd: ‘Breek deze tempel af en in drie dagen zal ik hem doen herrijzen.’ Daar moeten zijn ondervragers nogal mee lachen: zie je wel, die man is niet goed bij zijn hoofd! De leerlingen snappen het evenmin: waarom stelt Jezus uitgerekend op het Feest van de vrijheid, dit teken? Ze hebben tijd nodig. Jezus zal eerst zelf nog het paaslam moeten worden. Pas dan, pas daarna zal bij hen het licht beginnen dagen.”

Bibliografie

1. Roger DEVLEESCHOUWER, *De tempelreiniging, Joh 2,13-25*, in: *Exegetisch commentaar bij de Liturgische Bijbellezingen uit de Johanneïsche literatuur*, in: *Dichtbij is uw Woord*, uitgave Werkgroep Sacerdos, Vlaamse Bijbelstichting, s.d. Mechelen, pag. 35-39.
2. Kardinaal Godfried DANNEELS, *Johannes aan het woord*, Halewijn, Antwerpen, 2003, p. 33-35.
3. *Wegwijzer. Toelichting bij de schriftlezingen voor de zondagen B-cyclus*, voor België: Uitgeverij Emmaüs Brugge, KBS, Boxtel, 1978, B- 3^e Veertigdagentijd, pag. 42-43.

4. Jean BASTIAENS, *Het Woord is mens geworden. Comentaren bij de zondagslezingen jaar A,B en C*, Halewijn, 2015, 348 pag. voor deze zondag: op pag. 156-157.

+++